

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра публічного управління, менеджменту інноваційної діяльності та
дорадництва

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор ННІ неперервної освіти і туризму
д.ю.н., професор Іван Гриценко
“5” червня 2023 р.

“СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри публічного управління,
менеджменту інноваційної діяльності
та дорадництва
Протокол № 15 від “5” червня 2023 р.
В.о. завідувача кафедри:
д.держ.упр., доцент Сергій Приліпко

“РОЗГЛЯНУТО”

Гарант ОП “Публічне управління та адміністрування”
д.держ.упр., доцент Сергій Приліпко

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ

Спеціальність : **281 «Публічне управління та адміністрування»**

Освітня програма: **«Публічне управління та адміністрування»**

Освітній ступінь: **Бакалавр**

Факультет (ННІ): **ННІ неперервної освіти і туризму**

Розробники: **Витвицька О.Д.**, д.е.н., професор кафедри публічного управління,
менеджменту інноваційної діяльності та дорадництва

Київ – 2023 р.

Опис навчальної дисципліни

“Регіональне управління”

Галузь, спеціальність, ОПП, освітній ступінь	
Галузь знань	28 “Публічне управління та адміністрування”
Спеціальність	281 “Публічне управління та адміністрування”
Освітньо-професійна програма	“Публічне управління та адміністрування”
Освітній ступінь	бакалавр
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	Обов’язкова
Загальна кількість годин	150
Кількість кредитів ECTS	5
Кількість змістових модулів	2
Курсовий проект (робота)	1
Форма контролю	Екзамен
Показники навчальної дисципліни для денної форм навчання	
	денна форма навчання
Рік підготовки	4
Семестр	6
Лекційні заняття	30 год.
Практичні заняття	30 год.
Самостійна робота	90 год.
Індивідуальні завдання	-
Кількість тижневих аудиторних годин	2 год.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни “Регіональне управління” є набуття у здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавр загальних та фахових компетентностей щодо застосування законів, принципів і методів в управлінні суб'єктами регіональної сфери, а також формування комплексу практико-орієнтованих прийомів, необхідних для виконання функцій та реалізації повноважень співробітників суб'єктів регіонального управління.

Завдання навчальної дисципліни полягає у формуванні загально професійної підготовки майбутніх спеціалістів і забезпечені належного виконання ними покладених завдань у сфері управління, зокрема, набуття навичок розробки та впровадження заходів забезпечення результативної та ефективної діяльності суб'єктів сфери регіонального управління.

Програмні результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- законодавчі та нормативно-правові засади діяльності органів державної влади та органів регіонального управління;
- закономірності управління на регіональному рівні;
- існуючі моделі регіонального управління, вітчизняну систему та структуру органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх компетенції на регіональному рівні;
- концептуальні засади реформування системи регіонального управління та місцевого самоврядування, напрями вдосконалення управління регіональним розвитком;
- організаційні основи управління розвитком суспільства на рівні окремих регіонів;
- особливості регіонального управління в різних сферах суспільного розвитку та на різних рівнях;
- теоретико-методологічні засади формування регіональної політики.

вміти:

- використовувати оптимальний вибір стратегії й тактики у процесі господарювання на регіональному рівні;
- визначати основні напрями регіонального управління та місцевого самоврядування;
- здійснювати аналіз регіонального управління в адміністративно-політичній сфері;
- визначати загальнотеоретичні аспекти організації роботи органів регіональної влади в Україні тощо;

- приймати рішення щодо вибору найбільш доцільних методів та інструментів регіонального управління, використання яких дозволило б з найменшими витратами часу та інших ресурсів досягнути поставлених цілей;
- досліджувати накопичений світовий досвід в області регіонального управління;
- визначати ефективність заходів з регіонального управління

Набуття компетентностей: інтегральна компетентність (ІК):

здатність розв’язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та наукових методів відповідної галузі і характеризується комплексністю та невизначеністю умов; **загальні компетентності (ЗК):** здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями; здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області; здатність до адаптації та дії в новій ситуації; здатність працювати в команді; здатність планувати та управляти часом; вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; навички міжособистісної взаємодії; **спеціальні (фахові) компетентності (СК):** здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів; здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки; здатність розробляти тактичні та оперативні плани управлінської діяльності; здатність впроваджувати інноваційні технології; здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування; здатність у складі робочої групи проводити прикладні дослідження в сфері публічного управління та адміністрування.

Міждисциплінарні зв’язки. Вивчення дисципліни базується на теоретичних знаннях та практичних навичках попередньо вивчених дисциплін за обраною спеціальністю: “Вступ до фаху”, “Теорія держави і права”, “Державне регулювання економіки”, “Публічне управління”.

Згідно з навчальним планом для здобувачів вищої освіти денної форми навчання на вивчення дисципліни “Регіональне управління” відводиться 150 год., у т.ч. на лекції – 30 год.; практичні заняття – 30 год.; підготовку курсової роботи та самостійну роботу – 90 год.

3. Програма та структура навчальної дисципліни «Регіональне управління»

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади формування системи регіонального управління

Тема 1. Теоретичні засади регіонального управління в Україні

Теоретичні засади регіонального управління. Основні теорії регіонального управління. Поняття «регіон». Типи регіонів та їх характеристика. Структурна модель регіону. Моделі територіальної організації влади. Засади системи територіальної організації влади. Методологія регіонального управління.

Регіон як об'єкт та суб'єкт управління. Основні принципи включення регіонів у систему ринкових відносин. Взаємозв'язок регіональної політики та управління. Державна стратегія регіональної політики. Реалізація державної регіональної політики через систему регіонального управління. Регіональна політика в зарубіжних країнах. Моделі реалізації регіональної політики. Узгодження регіональної політики із загальною стратегією розвитку держави. Механізм вирівнювання депресивних і розвинутих регіонів. Принципи регіональної політики ЄС. Інституційне забезпечення регіонального управління. Практика реформування системи регіонального управління. Інституційно-правова база соціально-економічного розвитку територій.

Тема 2. Публічні фінанси в регіональному управлінні

Фінансові основи регіонального управління. Доходи та видатки місцевих бюджетів. Вирівнювання податкоспроможності територій. Структура та функції фінансових ресурсів регіону. Нормативно-правова база формування фінансових ресурсів регіону: етапи розвитку. Напрями зміцнення фінансово - ресурсної бази регіонів. Повноваження місцевих рад у сфері фінансів.

Структура місцевих фінансів. Загальні норми процесу складання проектів місцевих бюджетів, їх розгляд та затвердження рішень про відповідний бюджет. Бюджетний процес на місцевому рівні. Формування, затвердження бюджетів. Принцип самостійності місцевих бюджетів. Проблеми дефіцитності місцевих бюджетів. Організація роботи по виконанню місцевих бюджетів. Громадські слухання місцевого бюджету. Програмно-цільовий підхід у багаторівневому управлінні публічними фінансами.

Тема 3. Прогнозування розвитку територій

Теоретико-методологічні основи прогнозування соціально-економічного розвитку територій.

Регіональні стратегії розвитку: сутність, роль у загальній системі планування розвитку регіонів, особливості розробки. Моніторинг та оцінювання реалізації регіональних стратегій розвитку Сутність стратегічного планування розвитку регіону в теорії та на практиці. Стратегічне управління як діяльність, спрямована на досягнення висунутих цілей та завдань організації, визначених на основі прогнозування можливих змін у навколишньому середовищі й потенціалу організації, шляхом координації і розподілу ресурсів. Методи стратегічного управління й планування. Функції стратегічного управління і планування. Стратегічне планування на регіональному рівні. Алгоритм стратегічного планування розвитку регіону.

Тема 4. Планування розвитку територій

Теоретико-методологічні основи прогнозування та планування соціально-економічного розвитку територій. Територіальне планування. Планування використання та управління земельними ресурсами. Характеристика етапів розробки програми економічного і соціального розвитку регіону, її відмінності від стратегії, обґрунтування структури та необхідності розробки. Побудова алгоритму розробки та реалізації регіональної програми.

Індикатори соціально-економічного розвитку регіонів України. Цілі регіонального розвитку Україна. Національні особливості регіонального розвитку України. Інституційна підтримка розвитку територій. Інвестиційна привабливість територій. Маркетинг територій. Розробка бренду території.

Змістовий модуль 2. Прикладні засади планування соціально-економічного розвитку регіону

Тема 5. Управління регіональною інфраструктурою

Теоретичні основи управління регіональною інфраструктурою. Управління соціальною інфраструктурою регіону. Управління комунікаційним забезпеченням регіону. Принципи організації системи регіонального управління. Взаємодія центральних органів державної влади та місцевого самоврядування в галузі комплексного розвитку території. Характеристика системи управління регіональним розвитком. Горизонтальні і вертикальні взаємодії місцевої адміністрації. Регіональна діагностика.

Управління природно-ресурсним потенціалом регіону, управління фінансовими, трудовими ресурсами. Вплив органів державної влади на

промислове і сільськогосподарське виробництво в регіоні, функціонування регіональних ринків. Управління інноваційною діяльністю.

Тема 6. Управління людськими ресурсами

Теоретичні засади управління людськими ресурсами в системі регіональної влади. Регіональне політичне лідерство в умовах багаторівневості. Тайм-менеджмент у сфері управління людськими ресурсами. Адміністративна етика як складова процесу управління людськими ресурсами на регіональному рівні. Соціально-демографічна ситуація, зайнятість населення та ринок праці в Україні. Державне регулювання розвитку об'єктів соціального призначення на регіональному рівні.

Тема 7. Моніторинг та оцінювання в регіональному управлінні

Засади здійснення моніторингу та оцінювання в регіональному управлінні. Теорія та практика застосування моніторингу та оцінювання в регіональному управлінні.

Поняття ефективності в управлінні. Типологія та критерії вимірювання ефективності управління. Діяльність міжнародних організацій з підвищення ефективності регіонального управління у країнах Європи. Загальна характеристика та принципи реалізації функції контролю. Світові стандарти системи контролю. Розвиток системи контролю у сфері регіонального управління в Україні.

Тема 8. Управління містами та міськими утвореннями

Місто як суспільне та управлінське явище. Урбанізаційні процеси в Україні. Основи державного регулювання розвитку міст. Європейські стандарти міського розвитку. Світовий досвід організації місцевого та регіонального самоврядування. Європейські орієнтири врядування на регіональному рівні. Досвід реформування та перспективи створення сучасних систем врядування.

Структура навчальної дисципліни “ Регіональне управління”

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
		л	п	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади формування системи регіонального управління					
Тема 1. Теоретичні засади регіонального управління в Україні	18	4	4		10
Тема 2. Публічні фінанси в регіональному управлінні	18	4	4		10
Тема 3. Прогнозування розвитку територій	18	4	4		10
Тема 4. Планування розвитку територій	16	2	2		12
Разом за змістовим модулем 1	70	14	14		42
Змістовий модуль 2. Прикладні засади планування соціально-економічного розвитку регіону					
Тема 5. Управління регіональною інфраструктурою	20	4	4		12
Тема 6. Управління людськими ресурсами	20	4	4		12
Тема 7. Моніторинг та оцінювання в регіональному управлінні	20	4	4		12
Тема 8. Управління містами та міськими утвореннями	20	4	4		12
Разом за змістовим модулем 2	80	16	16		48
Усього годин	150	30	30		90

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретичні засади регіонального управління в Україні <ul style="list-style-type: none"> ▪ Еволюція дефініції «регіональне управління». ▪ Передумови соціально-економічного розвитку регіонів. ▪ Фундаментальні та прикладні засади основи регіонального розвитку ▪ Нормативно-правове забезпечення регіонального розвитку 	4

2	<p>Публічні фінанси в регіональному управлінні</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Цільові програми розвитку регіонів ▪ Місцевий бюджет: призначення та складові ▪ Міжбюджетні відносини в Україні 	4
3	<p>Прогнозування розвитку територій</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Індикатори та критерії соціально-економічного розвитку територій. ▪ Вимірники соціально-економічного розвитку територій. ▪ Індикатори соціально-економічного розвитку суспільства територій. ▪ Критерії соціально-економічного розвитку територій. 	4
4	<p>Планування розвитку територій</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Індикатори соціально-економічного розвитку регіонів України. ▪ Цілі регіонального розвитку України. ▪ Національні особливості регіонального розвитку України 	2
5	<p>Управління регіональною інфраструктурою</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Визначення ефективних стратегій соціально-економічного розвитку в регіоні. ▪ Інституційне забезпечення стратегічного планування соціально- економічного розвитку територій. ▪ Національні особливості регіонального розвитку України. 	4
6	<p>Управління людськими ресурсами</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Поняття людського розвитку, методи його вимірювання. ▪ Рівень життя і людський розвиток на рівні регіону. ▪ Здоров'я, тривалість життя і людський розвиток. ▪ Гендерна нерівність і людський розвиток. 	4
7	<p>Моніторинг та оцінювання в регіональному управлінні</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Систематизація глобальних проблем в регіонах країни. ▪ Регіональні програми подолання та попередження проблеми. ▪ Моніторинг цілей регіонального розвитку України 	4
8	<p>Управління містами та міськими утвореннями</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Державне регулювання розвитку міст. ▪ Європейські стандарти міського розвитку. ▪ Світовий досвід організації місцевого та регіонального самоврядування. 	4
Усього		30

Контрольні питання, комплекти тестів
для визначення рівня засвоєння знань здобувач вищої освіти

Контрольні питання, які виносяться на екзамен

1. Дайте визначення понять "регіональне управління" та "територіальна організація влади".
2. Що таке регіональна політика? Назвіть нормативно-правові акти, що виступають законодавчою базою регіональної політики в Україні.
3. Охарактеризуйте структуру регіональної економічної політики в Україні.
4. Назвіть головні цілі регіональної політики в Україні.
5. Наведіть приклади об'єктів і суб'єктів регіональної політики в Україні.
6. Охарактеризуйте державну регіональну економічну політику та зміст основних її принципів.
7. У чому полягає роль органів державного управління та місцевого самоврядування в економічному розвитку регіонів України?
8. Наведіть складові механізму реалізації регіональної економічної політики.
9. Визначте особливості реформування адміністративно-територіального устрою країни.
10. Назвіть та охарактеризуйте основні методи реалізації державної регіональної економічної політики в Україні.
11. За допомогою яких інструментів здійснюється реалізація державної регіональної економічної політики в Україні?
12. Якими, на ваш погляд, ресурсами повинні управляти органи влади для здійснення змін на територіальному рівні?
13. Чи є доцільним управління людськими ресурсами у ході проведення змін в Україні?
14. Чи потребує контролю процес проведення змін в Україні? Обґрунтуйте відповідь конкретними прикладами
15. Які ви можете назвати критерії оцінки результативності діяльності органів державного управління та місцевого самоврядування? Наведіть приклади.
16. У чому ви вбачаєте різницю між поняттями "результативність діяльності органів влади" та "ефективність діяльності органів влади"? Обґрунтуйте відповідь конкретними прикладами.
17. Що ви розумієте під поняттям "управління якості" в діяльності органів державного управління та місцевого самоврядування? Які етапи

включає процес управління якості в діяльності органів державного управління та регіонального ?

18. Що таке "моніторинг діяльності органів влади"? Які етапи включає цей моніторинг?

19. Чи потребують, на ваш погляд, моніторингу органи державного управління та регіонального в Україні?

20. У чому полягає специфіка загальнодержавних, регіональних та місцевих інтересів?

21. У чому полягає інституційний аспект Концепції державної регіональної політики?

22. Визначте основні завдання з питань формування та реалізації державної регіональної політики України.

23. Назвіть особливості інституційної моделі місцевого самоврядування на регіональному (субрегіональному) рівні.

24. Назвіть перспективи зростання ролі регіонального самоврядування в українському суспільстві.

25. Ваше розуміння сучасної інституційної моделі регіонального управління.

26. Які міжнародні проекти, на Ваш погляд, сприяють розбудові інституційної спроможності із застосуванням принципу партнерства?

27. Який можна застосувати світовий досвід для підвищення ефективності та результативності діяльності органів державного управління та органів місцевого самоврядування для України?.

28. Дайте визначення поняття "планування соціально-економічного розвитку території".

29. У чому полягає сутність цілісної системи планування регіонального та місцевого розвитку?

30. Поясніть сутність стратегічного планування регіонального розвитку.

31. Що можна віднести до переваг стратегічного планування регіонального розвитку?

32. Якими ознаками має характеризуватися успішна стратегія регіонального розвитку?

33. Якими факторами зумовлюються особливості розробки регіональної стратегії розвитку територій?

34. Назвіть основні етапи стратегічного планування розвитку регіонів.

35. Назвіть основні завдання моніторингу реалізації стратегії розвитку регіону

36. Дайте визначення поняття "фінансові ресурси регіону".

37. Цільові програми розвитку регіонів
38. Охарактеризуйте складові фінансових ресурсів регіону.
39. Дайте характеристику основним законодавчим документам, які регламентують фінансове забезпечення регіонів.
40. Місцевий бюджет: призначення та складові.
41. Міжбюджетні відносини в Україні: зміни, внесені Бюджетним кодексом
42. Ризики в інноваційній діяльності регіональних органів влади: типологія та методи управління.

Зразок завдання для визначення рівня засвоєння знань здобувачами вищої освіти

Теоретична частина

1. Місцевий бюджет: призначення та складові.
2. Який можна застосувати світовий досвід для підвищення ефективності та результативності діяльності органів державного управління та органів місцевого самоврядування для України?

Тестова частина

1. Структурно-логічна схема програми розвитку регіону передбачає здійснення таких етапів:
 - а) загальна характеристика соціально-економічної ситуації;
 - б) мета та основні напрями стратегії розвитку регіону;
 - в) перспективи соціального розвитку та стратегія економічного зростання;
 - г) забезпечення здійснення регіональної соціально-економічної політики та удосконалення управління соціальним і економічним розвитком регіону.
2. До доходів, що закріплюються за бюджетами місцевого самоврядування та враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, належать:
 - а) плата за використання інших природних ресурсів, що зраховується до міських бюджетів міст Києва та Севастополя;
 - б) плата за ліцензії на певні види господарської діяльності та сертифікати, що видаються виконавчими органами відповідних місцевих рад;

в) реєстраційний збір за проведення державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, справляється виконавчими органами відповідних місцевих рад;

г) плата за ліцензії на право роздрібної торгівлі алкогольними напоями та тютюновими виробами, що зараховується до міських бюджетів міст Києва та Севастополя ліцензіатами, які здійснюють діяльність на території міст Києва та Севастополя.

3. Державна регіональна політика здійснюється на основі таких принципів:

а) скоординованості – перерозподілу владних повноважень на користь органів місцевого самоврядування з передачею їм відповідних ресурсів;

б) децентралізації – узгодження реформ, відповідних пріоритетів та дій центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, що спрямовані на реалізацію державної регіональної політики і впливають на соціально-економічний розвиток України та її регіонів, загальнодержавних, регіональних та місцевих інтересів, цілей, секторальних політик, транскордонного та міжрегіонального співробітництва;

в) доступності – забезпечення належного та своєчасного надання публічних послуг, простоти та вільного доступу осіб до їх отримання;

г) програмності – реалізації державної регіональної політики на основі взаємозв'язаних довгострокових стратегій, планів та програм.

4. Адміністративно-територіальний устрій України – внутрішня територіальна організація держави з поділом її території на складові частини – адміністративно-територіальні одиниці, що обумовлена таким чинниками:

а) географічними;

б) історичними;

в) соціально-економічними;

г) культурними та іншими чинниками.

5. Основними напрямками регіонального управління є:

а) управління природно-ресурсним потенціалом;

б) управління фінансовими ресурсами;

в) управління трудовим потенціалом;

г) усі відповіді правильні.

Проблемна ситуація: В Україні нараховується 6,5 тисячі законних і близько 35 тисяч незаконних сміттєзвалищ, загальною площею 7% території, а це можна прирівняти до площі цілої Данії (понад 43 тисячі кв. км). І з кожним роком ситуація лише погіршується. За підрахунками екологів, Україна накопичила 54 млн. кубометрів відходів; щороку сміттеві полігони поповнюються приблизно на 15-17 мільйонів тонн. На переробку йде лише десята частина зібраного сміття. Бізнес, побудований на переробці сміття у світі дає надзвичайно великі прибутки, а результати діяльності сміттєпереробних заводів позитивно впливають на оточуюче природне середовище. Наприклад, у Швейцарії 25 % твердих побутових відходів вивозять на сміттєзвалища, для порівняння: у Великобританії – 90 %; у США – 73 %; у Німеччині – 70 %; у Японії – приблизно 30 %. Однак для України проблема вивозу та утилізації побутових відходів залишається однією з найпоширеніших проблем сучасних населених пунктів України. Не вирішення цієї проблеми створює загрозу екологічній ситуації не лише на території конкретного населеного пункту, а й країни у цілому. Наприклад, щорічно в Київській області утворюються близько 3,49 млн. м твердих побутових відходів, які потрапляють на полігони та несанкціоновані сміттєзвалища. В області діє 36 санкціонованих сміттєзвалищ, сім з яких не паспортизовані, а два закрито. З 01.01.2021 року вводяться нові зміни до Закону України “Про відходи”, який передбачав обов’язкове сортування відходів.....

Завдання для опрацювання: Запропонуйте механізм (суб’єктів, заходи, інструменти, форми взаємодії тощо) щодо вирішення проблеми вивезення та утилізації побутових відходів на прикладі а) місто обласного значення та б) місто - центр адміністративного району.

Відповідь оформіть у вигляді короткого есе (кількість друкованих знаків з пробілами не менше 5 тис.)

6. Методи навчання

Під час викладання курсу передбачено використання методики проблемного навчання, технології дистанційного навчання та модульно рейтингової системи навчання.

На лекціях зосереджується увага здобувачів вищої освіти на вивченні окремих теоретико-методологічних положень та проблемних питань державного управління, розглядаються можливі варіанти їх подолання з наведенням конкретних прикладів з вітчизняної та зарубіжної практики. Надаються практичні рекомендації щодо організації діяльності органів державної влади,

органів місцевого самоврядування та їх взаємодії з громадськими об'єднаннями. Лекційний матеріал подається у формі тестових слайдів, схем, таблиць, графіків, відеофайлів, онлайн-курсів, тренінгів.

Формування вмінь здобувачів вищої освіти за визначеними темами практичних занять відбувається у формі: обговорення проблемних питань; колективної роботи над ситуаційним завданням; презентації результатів індивідуальної та колективної роботи; дискусії, дебатів, круглого столу; публічного виступу; виконання тестових завдань під час проміжної атестації.

Самостійна робота полягає у самостійному опрацюванні здобувачів вищої освіти визначених тем у програмі, нормативно-правової бази, навчально-методичної, наукової літератури та інших джерел інформації дисципліни та передбачає надання відповідей на запитання для самоконтролю. Під час самостійної роботи здобувач працює над індивідуальними завданнями.

7. Форми контролю

Видами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації. Поточний контроль у формі опитування та виконання завдань здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи. Проміжна атестація (поточний модульний контроль) проводиться у формі тестування або написання контрольної роботи після вивчення програмного матеріалу кожного змістового модуля. Семестрова атестація проводиться у формі семестрового екзамену у письмовій (електронній) формі за екзаменаційними білетами.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Оцінювання здобувачів вищої освіти відбувається згідно Положення про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України, затвердженого Вченою радою НУБіП України. Після проведення проміжних атестацій із змістових модулів і визначення їх рейтингових оцінок визначається рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (не більше 70 балів). Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

Рейтинг здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни у балах переводиться у національні оцінки згідно з таблиці 1.

Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Оцінка **“Відмінно”** виставляється здобувачу вищої освіти, який систематично працював протягом семестру, показав під час екзамену різнобічні і глибокі знання програмного матеріалу, вміє успішно виконувати завдання, які передбачені програмою, засвоїв зміст основної та додаткової літератури, усвідомив взаємозв’язок окремих розділів дисципліни, їхнє значення для майбутньої професії, виявив творчі здібності у розумінні та використанні навчально-програмного матеріалу, проявив здатність до самостійного оновлення і поповнення знань.

Оцінка **“Добре”** виставляється здобувачу вищої освіти, який виявив повне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, що рекомендована програмою, показав достатній рівень знань з дисципліни і здатний до їх самостійного оновлення та поповнення у ході подальшого навчання та професійної діяльності.

Оцінка **“Задовільно”** виставляється здобувачу вищої освіти, який виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та наступної роботи за професією, справляється з виконанням завдань, передбачених програмою, допустив окремі похибки у відповідях на іспиті і при виконанні іспитових завдань, але володіє необхідними знаннями для подолання допущених похибок під керівництвом науково-педагогічного працівника.

Оцінка **“Незадовільно”** виставляється здобувачу вищої освіти, який не виявив достатніх знань основного навчально-програмного матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може без допомоги викладача використати знання при подальшому навчанні, не спромігся оволодіти навичками самостійної роботи.

9. Методичне забезпечення

Навчально-методичний комплекс включає робочу програму, курс лекцій, презентаційні матеріали, завдання для виконання практичних робіт, питання для самопідготовки, комплект тестових завдань для проведення поточного модульного контролю, комплект екзаменаційних білетів, електронний курс.

10. Рекомендована література

Основна:

1. Адміністративно-територіальний устрій країн Європейського Союзу: навч. посіб. / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, М. К. Орлатого. К. : НАДУ, 2015. 628 с.
2. Бакуменко В. Д. Теоретичні та організаційні засади державного управління: навч. посіб. / Бакуменко В. Д., Надолішній П. І. К. : Міленіум, 2013. 256 с.
3. Євтушенко В. А., Євтушенко Г. В. Державне та регіональне управління: навч. посібник. Х.: ХНУ, 2012. 215 с.
4. Державне та регіональне управління : навч. посібник /С. І. Архієреєв, Н. Н. Губанова, О. В. Кузьменко, А. С. Митрофанова; Харків : Іванченко І. С., 2018. 127 с.
5. Державне та регіональне управління : навч. посібник / за заг. ред. А. Ф. Мельник. Тернопіль : Економічна думка, 2014. 452 с.
6. Дудкіна О. П. Регіональне управління: навч. посібник. Тернопіль : Вид-во «Астон». 2013. 202 с.
7. Жук М. В. Регіональна економіка : Підручник. К. : ВЦ «Академія», 2018. 416 с.
8. Основи регіонального управління в Україні : підруч. // авт.-упоряд. : В. М. Вакуленко, М. К. Орлатий, В. С. Куйбіда та ін. ; за заг. ред. В. М. Вакуленко. М. К. Орлатий. К. : НАДУ, 2012. 576 с.
9. Регіональне управління : підручник / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. К. : НАДУ, 2014. 512 с.
10. Регіональне управління : навч. посіб. / М. М. Іжа, Л. Л. Приходченко, С. Є. Саханенко та ін. ; за заг. ред. Л. Л. Приходченко. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2020. – 652 с.

Допоміжна:

1. Децентралізація влади в Україні: оцінювання результатів формування та розвитку самодостатніх громад: монографія / за заг. та наук. ред. С. М. Серьогіна, І. А. Чикаренко. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2019. 292 с.

- 2..Імперативи формування громадянського суспільства в умовах модернізації державного управління в Україні: головні виміри та виклики: монографія / Л. В. Гонюкова та ін. Київ : НАДУ, 2018. 288 с.
3. Карпенко О. В. Управлінські послуги в Україні: механізми надання органами влади: монографія. Київ: ВПЦ АМУ, 2014. 408 с.
4. Коваленко М. А. Регіональний менеджмент: навч. пос. К. : Олдіплюс, 2017. 312 с.
5. Круш П. В., Кожемяченко О. О. Регіональне управління: навч. посібник. К. : ЦУЛ, 2016. 248 с.

Інформаційні ресурси:

1. Навчальний портал НУБіП України <https://elearn.nubip.edu.ua/>
2. Офіційне інтернет-представництво Президента України <https://www.president.gov.ua/>
3. Офіційний портал Верховної ради України <https://rada.gov.ua/>
4. Офіційний портал про реформу децентралізації владних відносин в Україні <https://decentralization.gov.ua/>
5. Офіційний портал судової влади України <https://court.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Міністерства та Комітету цифрової трансформації України <https://thedigital.gov.ua/>
7. Офіційний сайт Національного агентства з питань державної служби <https://nads.gov.ua/>
8. Офіційний сайт Національного агентства з питань запобігання корупції <https://nazk.gov.ua>
9. Офіційний сайт швейцарсько-українського проекту DESPRO “Підтримка децентралізації в Україні” <https://despro.org.ua/>
10. Урядовий портал <https://www.kmu.gov.ua/>
11. Про засади державної регіональної політики. Закон України, № 156-VIII, 2015. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 13, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>.
12. Офіційний сайт міністерства розвитку громад і територій <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/derzhavna-rehional-na-polityka/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku/>